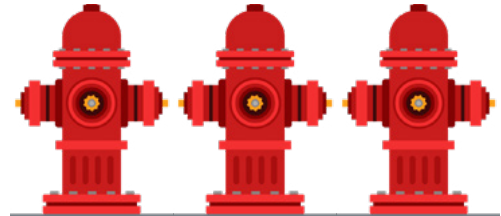

Fjoer en wetter

Bluswatervoorziening in Fryslân
Juni 2019

Samenvatting rapport

Inleiding

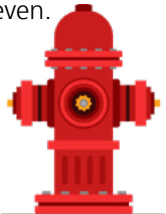
Bij het blussen van branden is de beschikbaarheid van bluswater een belangrijke voorziening. De bluswatervoorziening in Fryslân is goed geregeld, soms komen er echter vragen. Die vragen gaan over wie verantwoordelijk is, of er voldoende water beschikbaar is en af en toe over het gebruik van water. Door die vragen wilde de bestuurscommissie Veiligheid van de Veiligheidsregio Fryslân graag meer inzicht in verplichtingen, afspraken en behoeftes. Brandweer Fryslân is gevraagd dit op te pakken.

In dit document is de samenvatting te vinden. Het volledige document is te vinden op vrfryslan.nl/bluswatervoorziening.

Aanpak en opdracht

Bluswater is niet alleen van de brandweer, integendeel. Er ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij gemeenten, ook na de regionalisering van de brandweer is dit niet veranderd. Daarnaast spelen de leveranciers van water een rol en zijn er sectoren die extra aandacht vragen. Voor de brandweer was dit reden om de opdracht van de bestuurscommissie breed op te pakken. Zowel intern als extern zijn partijen betrokken, er is een werkconferentie gehouden en in het project participeren naast de brandweer ook gemeenten, Vitens, Wetterskip Fryslân, LTO Noord en de natuurbeheerorganisaties (via Staatsbosbeheer). Deze partijen hebben samengewerkt aan de opdracht die de bestuurscommissie heeft gegeven:

- zorgen dat er inzicht komt in de behoefte aan bluswater (normen),
- de bestaande situatie in beeld brengen
- plannen ontwikkelen om de verandering van de bestaande situatie naar de gewenste situatie vorm te geven.

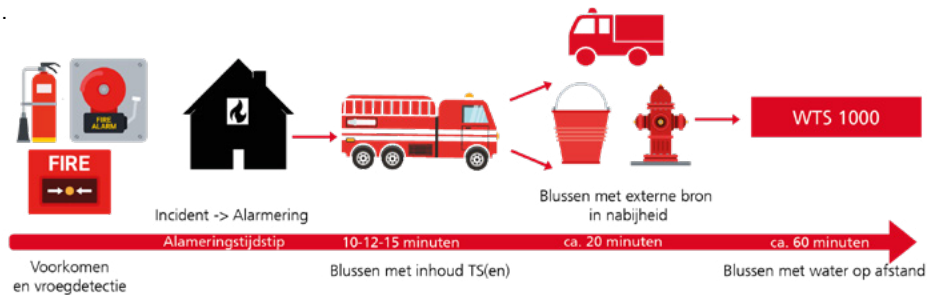

De bestuurscommissie vindt het belangrijk dat de normen in Fryslân passen bij de landelijke normen en dat de aanpak maatschappelijk gedragen wordt. Niet ieder risico is af te dekken. Er is een gezonde balans nodig tussen het terugdringen van risico's en de noodzakelijke inspanningen daarvoor. Dat betekent onder andere dat het bestaande budget voor bluswatervoorziening het kader vormt voor verbeteringen. Gemeenten en brandweer zorgen voor collectieve voorzieningen, bij specifieke risico's hebben eigenaren / beheerders eigen verantwoordelijkheden. In het project is veel aandacht gegeven aan het inzichtelijk maken van rollen, taken en verantwoordelijkheden van en samenwerkingsmogelijkheden tussen de verschillende factoren.

Focus

Het gebruik van extern bluswater is onderdeel van het proces van blussing. Het proces begint feitelijk met het terugdringen van de kans op brand en het zorgen dat als er toch brand uitbreekt dat dit zo vroeg mogelijk ontdekt wordt. Is er geen brand, dan is er ook geen bluswater nodig; blijft de brand klein, dan is er veel minder bluswater nodig. Na de melding van een brand alarmeert de Meldkamer Noord Nederland één of meer tankautospuiten. Deze nemen zelf water mee (1500-2000 liter), hiermee start de blussing. Is er meer water nodig, dan is er bluswater nodig uit een externe bron. Liefst uit een bron zo dicht mogelijk bij het incident, zodat de blussing zonder haperingen voortgezet kan worden. Is er heel veel water nodig dan kan water over grotere afstand gebracht worden met WTS-1000 (watertransport over 1 kilometer).

Bij de uitvoering van de opdracht is vooral gekeken naar de behoefte aan water in de fase tussen 20 minuten en 60 minuten.

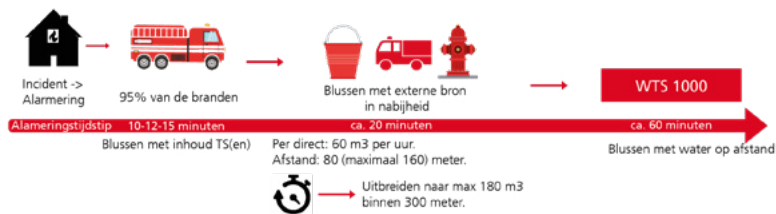
Hoeveel bluswater is er nodig?

Geen brand is gelijk en dus kan de behoefte aan bluswater verschillen. De behoefte aan bluswater is afhankelijk van het doel (redden, blussen, uitbreiding voorkomen), de ontwikkelingsfase van de brand, de te volgen inzetacties en de gebouw/gebiedskarakteristieken. Op basis van algemeen aanvaarde modellen (gerelateerd aan de landelijke handreiking) is voor negen gebouw/gebiedscategorieën uitgewerkt hoeveel bluswater nodig is voor respectievelijk het blussen (met inbegrip van redden) en het voorkomen van uitbreiding naar omliggende gebouwen.

De blussing start met de inhoud van de tankautospuiter. Uit landelijke gegevens blijkt dat 95% van de objectbranden met de inhoud van één of twee tankautospuiten is te blussen. Is dat niet voldoende, dan is er bluswater uit een andere bron nodig om voor de noodzakelijke continue aanvoer van bluswater te zorgen, dat is dus het geval bij 5% van de 450 gebouwbranden (in Fryslân 22-25 objectbranden per jaar). Bij natuurbranden is de behoefte aan extern bluswater echter groter.

In het begin van de blussing is een externe aanvoer van 60 m³ per uur toereikend om te kunnen blijven blussen. Als een brand escaleert zijn er - na verloop van tijd- grotere hoeveelheden water nodig. Dit geldt met name bij agrarische bebouwing en industriële objecten. Vanwege het hoge escalatierisico zijn voor oude gebouwen/centrumgebieden en bij natuurbranden al in het beginstadium grote hoeveelheden water nodig.

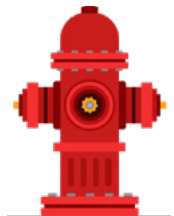
Voor alle categorieën zijn de streefwaarden onderbouwd vastgelegd. Bij nieuwbouw moet rekening worden gehouden met deze normen.

Hoeveel bluswater is er beschikbaar?

Continuïteit van bluswateraanvoer betekent dat een tankautospuit zo snel mogelijk op een externe bron (brandkraan, open water, voeding door waterwagen) moet kunnen aansluiten. Met een analyse van de beschikbare gegevens is vastgesteld dat circa 84% van de gebouwen in Fryslân een brandkraan in de nabijheid heeft, brandkranen leveren over het algemeen voldoende water. Daarnaast kan bij 6% van de gebouwen snel afgelegd worden op open water. 90% van de gebouwen beschikt zo over extern bluswater binnen de gewenste afstand. De waterwagens die er in Fryslân zijn dragen nog circa 4% bij; de waterwagens hebben niet continu water beschikbaar, maar kunnen wel een belangrijke aanvulling vormen voor afdoende brandbestrijding.

Met deze bronnen is er binnen het verzorgingsgebied van Brandweer Fryslân een robuuste dekking van de bluswatervoorziening voor gebouwen. De verwachting is dat er bij 1-3 branden (van de 450 gebouwbranden) per jaar een knelpunt met bluswater kan ontstaan. Het aantal objectbranden waarbij bluswater een knelpunt vormt is dus beperkt.

Waar is aandacht nodig?

Bij circa 10% van de gebouwen in Fryslân is de externe bluswatervoorziening minder dan gewenst. Aan de hand van de gebouw/gebiedscategorieën is een analyse gemaakt van risico's en de plekken waar mogelijk te weinig bluswater is. Er is aandacht gegeven aan de combinatie van de beschikbaarheid van externe bronnen en de dekking van de zogeheten WTS-1000 (watertransport). Dit is het grootwatertransport dat binnen één uur na alarmering inzet gereed is (dekkingspercentage 80% van het verzorgingsgebied). Bij een beperkte bluswatervoorziening in combinatie met een langere aanrij/opbouwtijd van WTS-1000 kan namelijk een stapeling van risico's ontstaan.

Uit de analyse blijkt dat bij agrarische bebouwing en industriële objecten knelpunten met bluswater kunnen ontstaan die aandacht vragen. Ook voor woningen in het buitengebied is niet altijd voldoende water beschikbaar, daar zijn de escalatierisico's echter minder groot (solitaire ligging).

Bijzondere aandacht vragen de natuurgebieden. In tijden van droogte en warmte is het risico op brand hier groot, terwijl er weinig bluswater beschikbaar is. Is er sprake van kwetsbare bebouwing en recreatieterrainen in de natuurgebieden, dan kan dat tot - grote - problemen leiden.

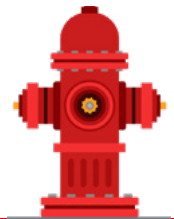
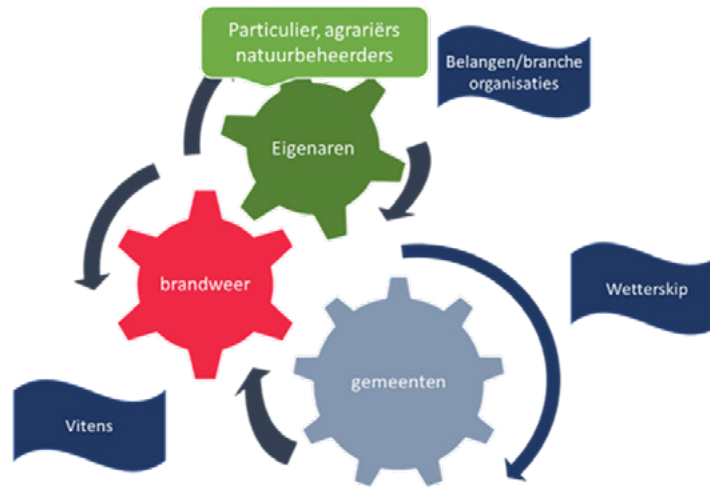
De beperkte aanwezigheid van bluswater (zowel externe bronnen als WTS-1000) doet zich vooral voor in het noorden van Fryslân, de zuidkant van de IJsselmeerkust, de zuidoosthoek en de Waddeneilanden. In de laatste drie gebieden is ook sprake van zogeheten droge natuurgebieden met een verhoogd risico op natuurbrand. Het is wenselijk om de restrisico's kleiner te maken.

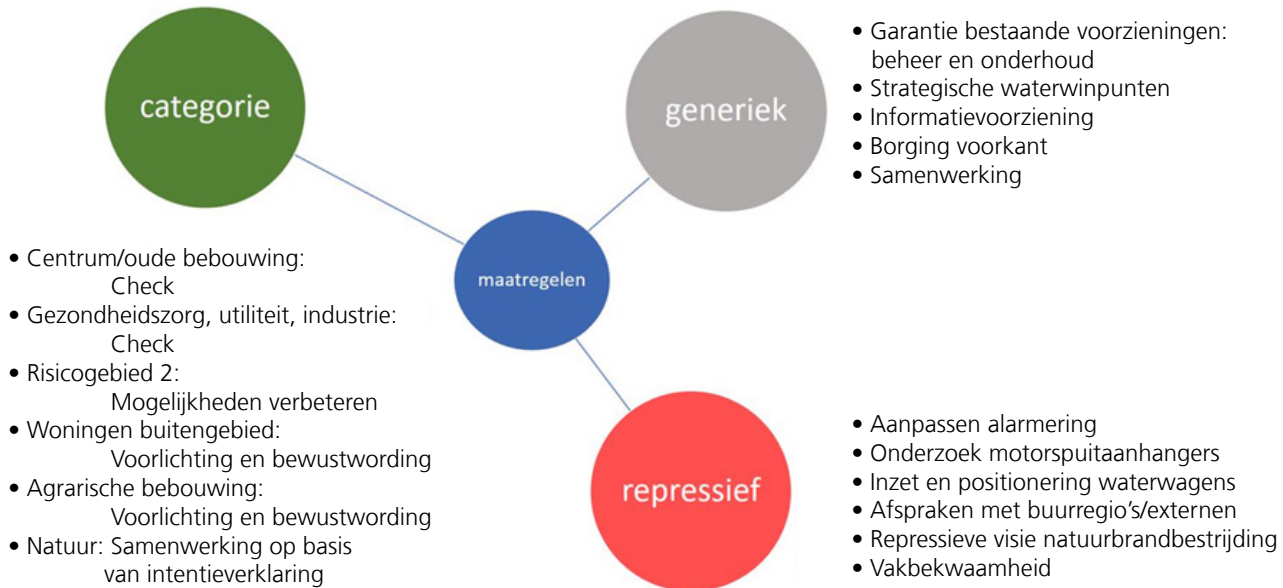
Hoe kunnen de betrokken partijen dit samen oppakken?

De verschillende actoren (gemeenten, brandweer, Vitens, Wetterskip Fryslân, LTO Noord, natuurbeheerorganisaties) hebben ieder eigen verantwoordelijkheden en verplichtingen als het om bluswater gaat. Met een goede onderlinge samenwerking kunnen zij de huidige bluswatervoorziening in stand houden en verbeteren.

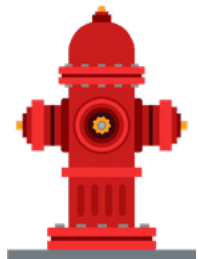
Omdat goed te doen zijn gezamenlijk de rollen, taken en verantwoordelijkheden verkend en beschreven. Eigenaren (waaronder eigenaren van natuurgebieden), gemeenten en brandweer hebben hierin een centrale rol. De waterleveranciers Vitens en het Wetterskip Fryslân faciliteren de beschikbaarheid van bluswater. Brancheorganisaties zoals LTO, VNO-NCW en lokale ondernemersverenigingen kunnen een ondersteunende rol hebben bij de risicobewustwording van eigenaren en de concretisering van de eigen verantwoordelijkheid door eigenaren.

Het doel is om de robuuste bluswatervoorziening die er is zo te houden en restrisiko's terug te dringen. De aanpak kent drie sporen:

Voor de gemeenten en de brandweer zijn de bestaande budgetten leidend en er wordt zoveel mogelijk aangehaakt bij bestaande initiatieven en lopende projecten zoals 'Gebiedsgerichte aanpak natuurbranden' en 'Project Brandveilige veestallen in Fryslân'.

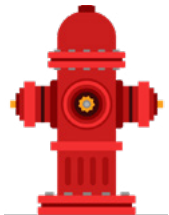
Wat gaat er gebeuren?

De drie sporen zijn uitgewerkt in het actieprogramma. Volledige risicoafdekking is niet realiseerbaar, optimalisering biedt veel kansen, blijvende restrisico's worden aangepakt met risicobewustwording, voorlichting en het stimuleren en ondersteunen van eigenaarschap.

De drie sporen (generiek, categoriegebonden en repressief) zijn uitgewerkt in concrete, haalbare en met elkaar samenhangende maatregelen.

Per gemeente is in beeld gebracht wat de belangrijkste maatregelen zijn. De generieke maatregelen gelden overal. Dat geldt eveneens voor repressieve maatregelen zoals in specifieke situaties meer materieel ter plaatse en het borgen van voldoende watertoevoer voor het WTS-1000. De Waddeneilanden kennen geen/weinig opschalingsmogelijkheden en WTS. Hier is extra aandacht nodig.

Bij de categoriegebonden maatregelen is het wenselijk dat iedere gemeente vaststelt of voor de utiliteits- en gezondheidszorggebouwen de gevraagde voorzieningen op orde zijn. Daarnaast zijn er per gemeente specifieke maatregelen voor gebouw/gebiedscategorieën of op repressief vlak.

Vervolg

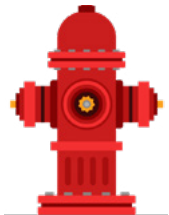
Om het beeld van de bestaande situatie zo goed mogelijk te krijgen zijn alle lokale posten gevraagd om aanvullende informatie te geven over beschikbaarheid en bruikbaarheid van bluswater en over zorgpunten. Deze uitkomsten worden betrokken bij het actieprogramma.

Vanwege de belangrijke rol van gemeenten zijn in de afgelopen periode de gemeenteraden, de gemeentesecretarissen en de AOV'ers geïnformeerd over het project, de voorlopige uitkomsten en het voorgestelde actieprogramma op hoofdlijnen.

De uitvoering van het actieprogramma gaat na de zomer van start. Bij de uitvoering blijven de projectgroep en de regiegroep betrokken, zo kan de samenwerking tussen de partijen geborgd blijven en de gezamenlijke uitvoering van het actieprogramma ondersteund en gestimuleerd.

Uitgebreid rapport

Het uitgebreide rapport is te vinden op vrfryslan.nl/bluswatervoorziening.

BRANDWEER

Fryslân

